EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 18. 12. 2020
COM(2020) 846 final

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Odporúčania pre členské štáty týkajúce sa ich strategických plánov pre spoločnú poľnohospodársku politiku

{SWD(2020) 367 final} - {SWD(2020) 368 final} - {SWD(2020) 369 final} -
{SWD(2020) 370 final} - {SWD(2020) 371 final} - {SWD(2020) 372 final} -
{SWD(2020) 373 final} - {SWD(2020) 374 final} - {SWD(2020) 375 final} -
{SWD(2020) 376 final} - {SWD(2020) 377 final} - {SWD(2020) 379 final} -
{SWD(2020) 384 final} - {SWD(2020) 385 final} - {SWD(2020) 386 final} -
{SWD(2020) 387 final} - {SWD(2020) 388 final} - {SWD(2020) 389 final} -
{SWD(2020) 390 final} - {SWD(2020) 391 final} - {SWD(2020) 392 final} -
{SWD(2020) 393 final} - {SWD(2020) 394 final} - {SWD(2020) 395 final} -
{SWD(2020) 396 final} - {SWD(2020) 397 final} - {SWD(2020) 398 final}

OBSAH

1. OD EURÓPSKEJ ZELENEJ DOHODY PO STRATEGICKÉ PLÁNY SPP 2

2. ODPORÚČANIA PRE STRATEGICKÉ PLÁNY SPP 4

2.1. Podpora inteligentného, odolného a diverzifikovaného poľnohospodárstva zabezpečujúceho potravinovú bezpečnosť 4

2.2. Zintenzívnenie starostlivosti o životné prostredie a opatrení v oblasti klímy a prínos k súvisiacim cieľom EÚ v uvedenej oblasti 8

2.3. Posilnenie sociálno-ekonomickej štruktúry vidieckych oblastí a riešenie spoločenských obáv 13

2.4. Podpora a výmena poznatkov, inovácia a digitalizácia v poľnohospodárstve a vo vidieckych oblastiach 16

3. STRATEGICKÉ PLÁNY SPP NA DOSIAHNUTIE KONKRÉTNYCH CIEĽOV 19

3.1. Začlenenie zelenej dohody do strategických plánov SPP 19

3.2. Navrhovanie účinných strategických plánov SPP 19

3.3. Posilňovanie zásady partnerstva 20

1. OD EURÓPSKEJ ZELENEJ DOHODY PO STRATEGICKÉ PLÁNY SPP

V **európskej zelenej dohode** sa stanovuje cesta na dosiahnutie toho, aby sa Európa do roku 2050 stala prvým klimaticky neutrálnym kontinentom. Obsahuje náčrt novej stratégie udržateľného a inkluzívneho rastu na podporu hospodárstva, zlepšenie zdravia a kvality života, starostlivosti o prírodu a na to, aby sa pritom na nikoho nezabudlo. V záujme dosiahnutia pokroku v tomto smere Európska komisia prijala v roku 2020 **stratégiu „z farmy na stôl“**[1], **stratégiu biodiverzity EÚ do roku 2030**[2] a **plán cieľov v oblasti klímy do roku 2030**. Tieto kľúčové strategické dokumenty sa komplexne zaoberajú výzvami vytvárania udržateľných potravinových systémov, uznávajú neoddeliteľné väzby medzi zdravými ľuďmi, zdravou spoločnosťou a zdravou planétou, uľahčujú prechod k zdravšiemu a udržateľnému stravovaniu a pokrok pri vnášaní prírody späť do nášho života.

V tejto súvislosti bude **spoločná poľnohospodárska politika (SPP)** kľúčová pri riadení prechodu na udržateľný potravinový systém a pri posilňovaní úsilia európskych poľnohospodárov prispieť k dosiahnutiu cieľov EÚ v oblasti klímy a chrániť životné prostredie. Budúce **strategické plány SPP** vypracované členskými štátmi a prijaté Európskou komisiou po dôkladnom posúdení uvedú do praxe nástroje SPP (priame platby, rozvoj vidieka a sektorové intervencie) a **splnia ciele SPP a ambície Európskej zelenej dohody s jej podrobnými stratégiami holistickým spôsobom**.[3]

V máji 2020 sa Komisia zaviazala, že *každému členskému štátu predloží* **odporúčania *týkajúce sa deviatich špecifických cieľov SPP*** *predtým, ako formálne predložia návrhy strategických plánov, pričom bude osobitnú pozornosť venovať plneniu* ***cieľov zelenej dohody*** *a cieľov vyplývajúcich zo stratégie „z farmy na stôl“ a stratégie biodiverzity na rok 2030.*[4] Rada Európskej únie vo svojich záveroch o stratégii „z farmy na stôl“ uvádza, že očakáva predloženie týchto odporúčaní a usúdila, že *môžu slúžiť ako dodatočné usmernenie pre vypracovanie strategických plánov*[5].

Komisia analyzovala situáciu v rôznych členských štátoch, pokiaľ ide o deväť špecifických cieľov budúcej SPP a prierezový cieľ v oblastiach vedomostí, inovácií a digitalizácie, a to na základe najnovších dostupných dôkazov a v prípade potreby s prihliadnutím na ďalšie informácie poskytnuté členskými štátmi. Táto analýza zahŕňa aj posúdenie situácie jednotlivých členských štátov z hľadiska ich príspevkov ku každému z **cieľov Európskej zelenej dohody** a jej ambícií: ciele týkajúce sa používania pesticídov a rizík ich používania, predaja antimikrobiálnych látok, straty živín (zníženie nadmerného používania hnojív), poľnohospodárskej pôdy v ekologickom poľnohospodárstve, krajinných prvkov s bohatou biodiverzitou a prístupu k rýchlemu širokopásmovému internetu vo vidieckych oblastiach.

Na základe tejto analýzy Komisia vypracovala **odporúčania pre 27 členských štátov,** ktoré boli uverejnené vo forme 27 pracovných dokumentov útvarov Komisie, ktoré sprevádzajú toto oznámenie. Cieľom odporúčaní je ukázať smer, ktorým sa musia strategické plány SPP uberať pri vykonávaní špecifických cieľov SPP na to, aby

---

1 COM (2020) 381 final.
2 COM (2020) 380 final.
3 Pozri pracovný dokument útvarov Komisie (2020) 93 final „*Analýza prepojení medzi reformou SPP a zelenou dohodou*“.
4 Pozri poznámku pod čiarou 1.
5 Závery Rady o stratégii „z farmy na stôl“, prijaté 19. októbra 2020 (12099/20).

spoločne prispeli k dosiahnutiu cieľov zelenej dohody. Pri zachovaní navrhovanej flexibility pre členské štáty pri vykonávaní nového politického rámca sa v týchto odporúčaniach vymedzujú kľúčové strategické otázky, ktoré je potrebné naliehavo riešiť pre každý členský štát, a poskytujú usmernenia, ako ich riešiť v strategických plánoch SPP.

Metodika, ktorú stanovila Európska komisia na výber príslušných odporúčaní, je zameraná na **obmedzený počet odporúčaní pre každý členský štát**, aby bolo možné v každom prípade ľahko určiť kľúčové priority. Okrem toho v prípade oblastí politiky, ktoré sú významnejšie pre dosiahnutie ambície Európskej zelenej dohody, Európska komisia posúdila situáciu každého členského štátu[6] z hľadiska cieľov EÚ, čím zohľadnila úsilie potrebné na to, aby sa prispelo k spoločnej ambícii.

V odporúčaniach sa rozlišuje medzi úsilím, ktoré musia členské štáty vyvinúť, a úsilím na uznanie hospodárskeho, environmentálneho a sociálneho aspektu udržateľnosti v snahe podporiť inovačné prístupy s cieľom zaručiť, aby budúce strategické plány SPP poskytovali účinné riešenia budúcich výziev integrovaným a územne vyváženým spôsobom. Členské štáty, ktoré už majú dobré výsledky v oblastiach politiky, ako je ekologické poľnohospodárstvo alebo dobré životné podmienky zvierat, sa vyzývajú, aby pokračovali v týchto pozitívnych trendoch.

Tieto odporúčania sú určené členským štátom v rámci **štruktúrovaného dialógu**. Spolu s ďalšími relevantnými skutočnosťami ich Komisia použije pri posudzovaní strategických plánov SPP po formálnom predložení členskými štátmi na základe kritérií stanovených v článku 106 návrhu nariadenia o strategických plánoch SPP. Komisia bude adresovať pripomienky členským štátom v rámci procesu schvaľovania ich strategického plánu SPP. Komisia v čase schvaľovania a úpravy strategických plánov SPP overí celkový súlad hodnôt členských štátov s cieľmi zelenej dohody.

[6] Údaje použité na toto posúdenie sú uvedené v prílohách k tomuto oznámeniu: v prílohe I sa uvádzajú referenčné hodnoty pre kvantifikované ciele zelenej dohody (ako sú definované v stratégii „z farmy na stôl“ a v stratégii biodiverzity); v prílohe II sa uvádza vývoj emisií skleníkových plynov z poľnohospodárstva a využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a sektora lesného hospodárstva v EÚ.

2. ODPORÚČANIA PRE STRATEGICKÉ PLÁNY SPP

V tomto oddiele sa uvádza zhrnutie odporúčaní členským štátom, ktoré sa zameriavajú na všeobecné ciele vymedzené v návrhu nariadenia o strategickom pláne SPP o hospodárskych, environmentálnych a sociálnych výzvach poľnohospodárstva, potravín a vidieckych oblastí, a to aj v súvislosti s vedomosťami, inováciami a digitalizáciou[7]. Pre všetky členské štáty poskytuje aj ďalšie prvky, ktoré sú dôležité na prípravu strategických plánov SPP.

2.1. Podpora inteligentného, odolného a diverzifikovaného poľnohospodárstva zabezpečujúceho potravinovú bezpečnosť

Kľúčové údaje týkajúce sa poľnohospodárstva a vidieckych oblastí EÚ

– 10,3 milióna poľnohospodárskych podnikov obhospodaruje 157 miliónov hektárov (38 % rozlohy EÚ) a poskytuje prácu na plný úväzok 8,8 miliónu ľudí (2016, 2019),

– výška celkovej poľnohospodárskej produkcie je 403 miliárd EUR (2018) a výška prebytku obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami je 60 miliárd EUR (2019),

– 6,2 milióna poľnohospodárskych podnikov dostáva priamu podporu (2018), pričom minimálne 80 % platieb pripadá na menej ako 20 % príjemcov,

– poľnohospodárske príjmy v EÚ predstavujú 47 % hrubých miezd a platov v hospodárstve EÚ (2017).

Ako sa uvádza v stratégii „z farmy na stôl“, zrýchlená transformácia poľnohospodárskej výroby, ktorá je potrebná na vybudovanie udržateľných potravinových systémov, si vyžaduje hospodársky životaschopné a odolné poľnohospodárstvo v EÚ. Z analýzy vyplýva, že napriek rozdielom medzi členskými štátmi je vo väčšine členských štátov potrebné riešiť niektoré spoločné hospodárske výzvy, aby sa urýchlila zelená transformácia európskeho poľnohospodárstva a vytvorili sa **nové podnikateľské príležitosti**. Schopnosť poľnohospodárov využívať takéto príležitosti bude v rozhodujúcej miere závisieť od hospodárskej udržateľnosti ich poľnohospodárskeho podniku.

Napriek procesu konsolidácie poľnohospodárskych podnikov, ktorý prebieha už niekoľko desaťročí, sú príjmy z poľnohospodárstva takmer vo všetkých členských štátoch naďalej nízke a nižšie ako priemer zvyšku hospodárstva. Úroveň príjmov poľnohospodárskych podnikov sa výrazne líši podľa regiónu, veľkosti poľnohospodárskeho podniku a sektoru. V členských štátoch sa však opakovane identifikovali dva problémy. Po prvé ide o potrebu riešiť príjmy malých a stredných rodinných poľnohospodárskych podnikov a podnikov nachádzajúcich sa v oblastiach s prírodnými obmedzeniami. Po druhé sa očakáva, že vysoká nestabilita príjmov bude v krátkodobom a strednodobom horizonte pretrvávať najmä v dôsledku otvorenosti trhov a čoraz častejších extrémnych výkyvov počasia spôsobených poveternosťou situáciou.

[7] Odporúčania sú rozčlenené podľa deviatich konkrétnych cieľov navrhnutých v článku 6 návrhu nariadenia o strategických plánoch SPP [COM(2018) 392 final]. Tieto ciele sa týkajú hospodárskeho, environmentálneho a sociálneho rozmeru udržateľnosti, ako sa uvádza vo všeobecných cieľoch v článku 5 uvedeného legislatívneho návrhu. Okrem toho sa osobitná pozornosť venuje prierezovému cieľu v oblasti vedomostí, inovácií a digitalizácie.

Graf 1: Príjmy poľnohospodárskych podnikov v porovnaní so zvyškom hospodárstva (priemer 2016 – 2018)[8]

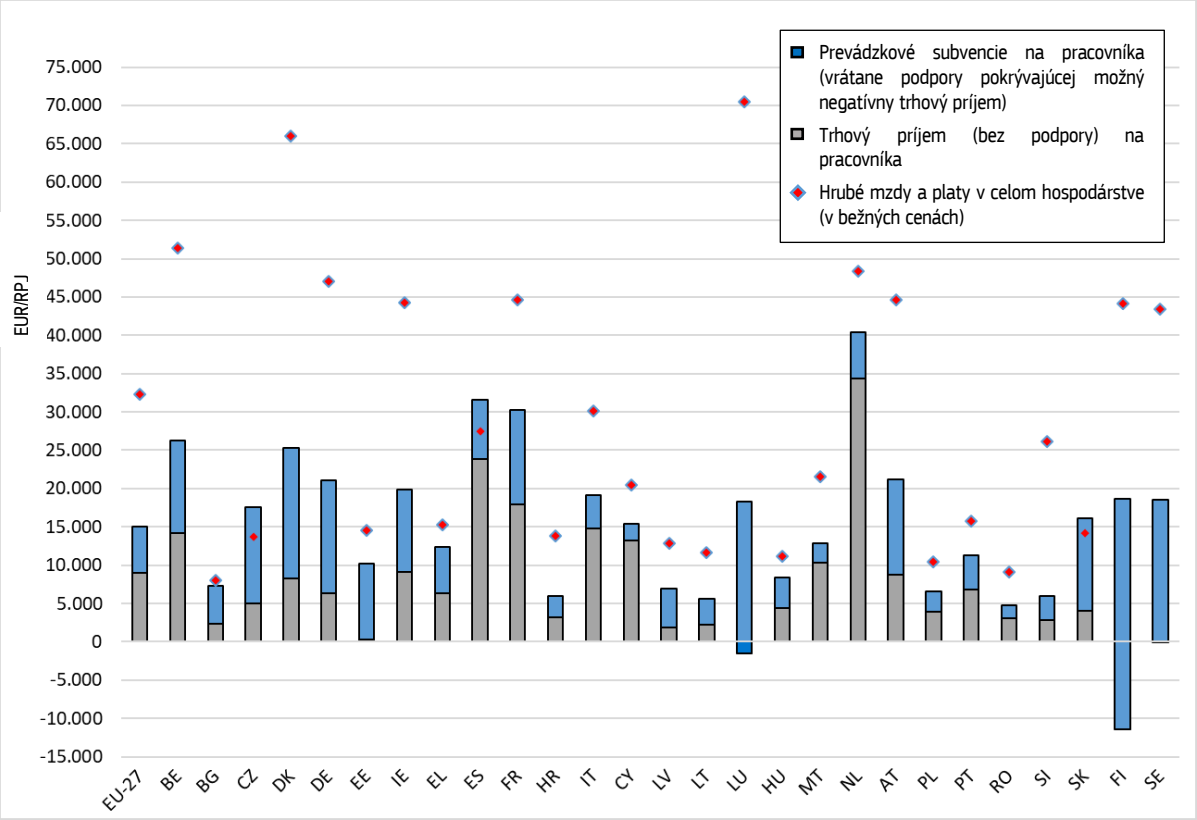

Poznámka: ukazovateľ príjmov = čistý príjem poľnohospodárskeho podniku + mzdy. Podpora na prevádzkové náklady pokrýva nielen priame platby, ale aj všetku podporu určenú na rozvoj vidieka okrem investičnej podpory. Podpora na prevádzkové náklady sa vzťahuje aj na možnú vnútroštátnu pomoc a navýšenie prostriedkov. Zdroj: Európska komisia[9]

Ďalšou výzvou je pomalý rast, a v niektorých prípadoch dokonca stagnácia **poľnohospodárskej produktivity** v mnohých členských štátoch. Túto situáciu ešte zhoršuje skutočnosť, že v niektorých sektoroch sú vysoké náklady, najmä pokiaľ ide o pracovnú silu a pôdu. Rast produktivity je kľúčom k udržaniu konkurencieschopnosti a zvýšeniu príjmov poľnohospodárskych podnikov, pričom je potrebné venovať náležitú pozornosť pozitívnemu vplyvu na životné prostredie a klímu. Preto je nesmierne dôležité zabezpečiť, aby sa zachovali a zlepšili podmienky na podporu inovácií a vysokej úrovne odbornej prípravy a investícií do poľnohospodárstva (najmä vzhľadom na environmentálne výzvy uvedené v ďalšej časti).

---

[8] V prípade LU, FI a SE je „trhový príjem“, t. j. príjem vytvorený poľnohospodárskou činnosťou bez zohľadnenia akejkoľvek verejnej podpory, záporný. To znamená, že výrobné náklady v priemere nepokrývajú výnosy z predaja. V týchto prípadoch prevádzkové subvencie pokrývajú negatívny trhový príjem a predstavujú čistý príjem poľnohospodárskeho podniku.

[9] Generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. *Kontextové ukazovatele SPP C.25 Čistá pridaná hodnota v nákladoch faktorov v poľnohospodárstve a kontextový ukazovateľ SPP C.26 Príjmy z poľnohospodárskeho podnikania.* Príjem na základe údajov EUROSTAT [aact_eaa04], [aact_ali01] a [aact_eaa06], pričom sa odmeny zamestnancov sú pripočítané k podnikateľskému príjmu a delia sa celkovým počtom ročných pracovných jednotiek. Poznámka: v prípade údajov rok 2019 ide o odhad. Priemerná mzda v hospodárstve na základe údajov EUROSTAT [nama_10_a10_e] tisíc hodín odpracovaných pomocou domáceho konceptu zamestnancov [nama_10_a10_e], položky mzdy a platy. Opatrnosť je potrebná pri porovnávaní absolútnych úrovní čistej pridanej hodnoty v nákladoch faktorov v poľnohospodárstve na ročnú pracovnú jednotku, pretože sú ovplyvnené rôznymi výpočtami v závislosti od vnútroštátnych pravidiel a nie sú osobitne navrhnuté tak, aby boli porovnateľné v jednotlivých krajinách.

Napokon bude hospodárska udržateľnosť sektoru závisieť aj od schopnosti poľnohospodárov vytvárať a **získať pre seba väčší podiel pridanej hodnoty v potravinovom dodávateľskom reťazci**. Spoluprácou medzi poľnohospodármi možno dosiahnuť úspory z rozsahu, ako aj posilniť ich vyjednávaciu pozíciu v potravinovom reťazci. V niektorých sektoroch a niektorých členských štátoch sa poľnohospodári nechcú zapojiť do vertikálnej integrácie alebo posilnenej spolupráce, napríklad v organizáciách výrobcov alebo družstvách.

Ďalší postup

Na zvládnutie týchto výziev a pokračujúci prechod na udržateľné a odolné poľnohospodárstvo by sa opatrenia SPP mali zamerať na **transformáciu a modernizáciu poľnohospodárstva**, zlepšenie hodnoty, kvality a environmentálnej udržateľnosti poľnohospodárskych výrobkov a biovýrobkov a poskytovanie stimulov na spoluprácu poľnohospodárov v potravinovom dodávateľskom reťazci. Budovanie životaschopnosti a odolnosti voči hospodárskym hrozbám a hrozbám súvisiacim s klímou a biodiverzitou je nevyhnutné, pretože budúce výnosy poľnohospodárov vo veľkej miere závisia od ich schopnosti vyrovnať sa s meniacou sa klímou a zdravým stavom prírodných zdrojov. Počas pandémie COVID-19 agropotravinárske systémy Európskej únie poskytli Európanom vysokokvalitné a bezpečné potraviny, hoci boli vystavené tlaku a problémom. V nadchádzajúcom pohotovostnom pláne na zabezpečenie dodávok potravín a potravinovej bezpečnosti sa však počíta s bližším pohľadom na odolnosť potravinových systémov EÚ, a najmä poľnohospodárstva EÚ.

Vo väčšine členských štátov je potrebné pokročiť smerom k **spravodlivejšiemu a cielenejšiemu systému priamej podpory.** Členské štáty by mali lepšie zohľadňovať potreby menších a stredných poľnohospodárskych podnikov, a to znižovaním rozdielov v príjmoch medzi poľnohospodárskymi podnikmi rôznych veľkostí s využitím mechanizmov, ktoré umožňujú efektívne prerozdelenie. Ide napríklad o určovanie horných stropov, zníženie platieb, a využívanie komplementárnej redistributívnej podpory príjmov v záujme udržateľnosti. Spravodlivosť pri podpore bude zahŕňať v niektorých členských štátoch aj významný pokrok v procese vnútornej konvergencie. Okrem toho by sa podpora mala využiť aj na riešenie špecifických potrieb poľnohospodárskych podnikov v určitých oblastiach (napríklad v oblastiach s prírodnými obmedzeniami).

Graf 2: Podiel priamych platieb podľa veľkostnej triedy poľnohospodárskeho podniku – rozpočtový rok 2019

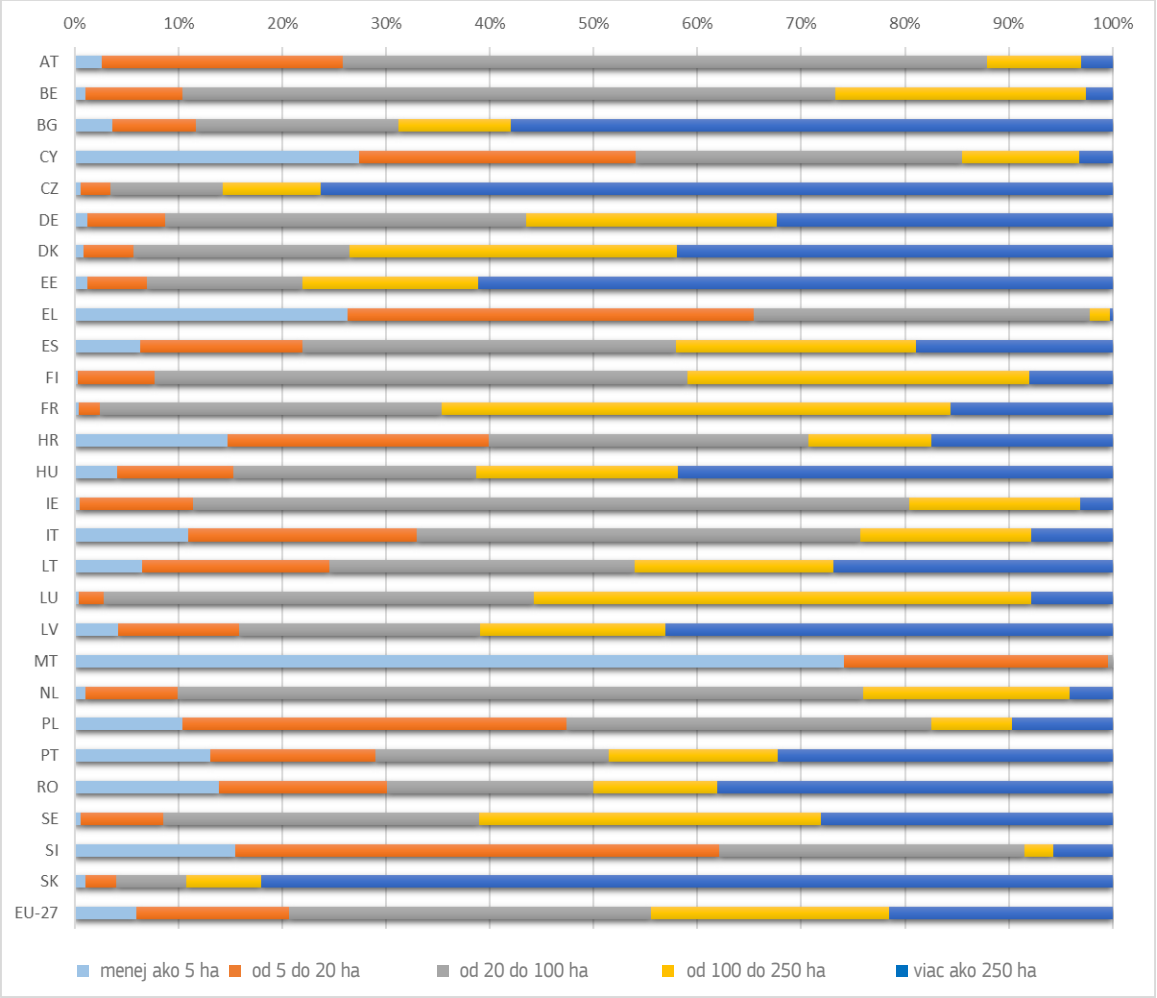

Zdroj: Európska komisia. *Rozčlenenie podpory príjmu.* Rozdelenie priamej pomoci poľnohospodárom – orientačné údaje za rozpočtový rok 2019.

Zároveň je potrebné podporovať a uľahčovať využívanie **nástrojov na riadenie rizík** zo strany poľnohospodárov, podporovať **investície do inovačných riešení** (napr. optimalizovať zhodnocovanie poľnohospodárskych výrobkov a výrobných faktorov v obehovom biohospodárstve) a **zlepšiť prístup k financiám** s účinnejším využívaním možností v rámci politiky rozvoja vidieka.

Napokon treba pokračovať v úsilí o rozvoj a posilnenie **spolupráce výrobcov**, a to aj prostredníctvom nových nástrojov v rámci budúcich **sektorových programov**, a zároveň sa musí posilniť úsilie o zlepšenie transparentnosti dodávateľského reťazca. Okrem toho možno potenciál zvýšenia pridanej hodnoty poľnohospodárskych výrobkov využiť aj prostredníctvom **systémov kvality** EÚ, ktoré slúžia najmä na zvyšovanie povedomia spotrebiteľov a splnenie požiadaviek dopytu po zdravších a udržateľnejších výrobkoch a výrobných metódach.

Všetky tieto nástroje môžu prostredníctvom rôznych prístupov a kombinácií zaručiť zlepšenie príjmov a životaschopnosti poľnohospodárskych podnikov a zároveň zabezpečiť udržateľné využívanie zdrojov a uspokojivú reakciu na výzvy vyplývajúce zo zmeny klímy a straty biodiverzity. Nové strategické plány SPP umožnia členským štátom prispôsobiť nástroje konkrétnej situácii svojho poľnohospodárskeho sektora (s rôznymi poľnohospodárskymi štruktúrami a pôdnoklimatickými podmienkami) a zároveň zaručiť rovnaké podmienky pre všetkých.

2.2. Zintenzívnenie starostlivosti o životné prostredie a opatrení v oblasti klímy a prínos k súvisiacim cieľom EÚ v uvedenej oblasti

Kľúčové údaje týkajúce sa poľnohospodárstva a vidieckych oblastí EÚ

– 8 % poľnohospodárskej pôdy EÚ sa obhospodaruje v rámci ekologického poľnohospodárstva (2018),

– 10,1 % emisií skleníkových plynov v EÚ pochádza z poľnohospodárstva (2018),

– 13,3 % monitorovacích staníc podzemnej vody presahuje koncentráciu 50 mg dusičnanov na liter (2012 – 2015),

– 12 % poloprirodzených biotopov závislých od poľnohospodárstva je podľa hodnotení v „dobrom“ stave (2013 – 2018).

Poľnohospodársky sektor EÚ (a do určitej miery aj sektor lesného hospodárstva) naďalej čelí dôležitým výzvam súvislosti so životným prostredím a klímou a sám ich aj spôsobuje.

V kontexte, v ktorom si Únia stanovila ambicióznejšie ciele zníženia emisií do budúcnosti, **pokles emisií skleníkových plynov** z poľnohospodárstva EÚ v posledných rokoch stagnoval a v niektorých členských štátoch dokonca vzrástol – či už v súvislosti s chovom hospodárskych zvierat alebo obhospodarovaním pôdy. Okrem toho sa v posledných rokoch znížila **sekvestrácia uhlíka** v pôde a lesoch sa a existuje veľké riziko straty uhlíka z určitých druhov pôdy (najmä rašelinísk). Výroba **energie z obnoviteľných zdrojov** v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve sa zvyšuje, ale medzi jednotlivými členskými štátmi sú značné rozdiely. Existuje aj značný nevyužitý potenciál **energetickej účinnosti** v poľnohospodárstve.

Mapa 1: Emisie skleníkových plynov z hospodárskych zvierat a enterická fermentácia za výrobné faktory v EÚ

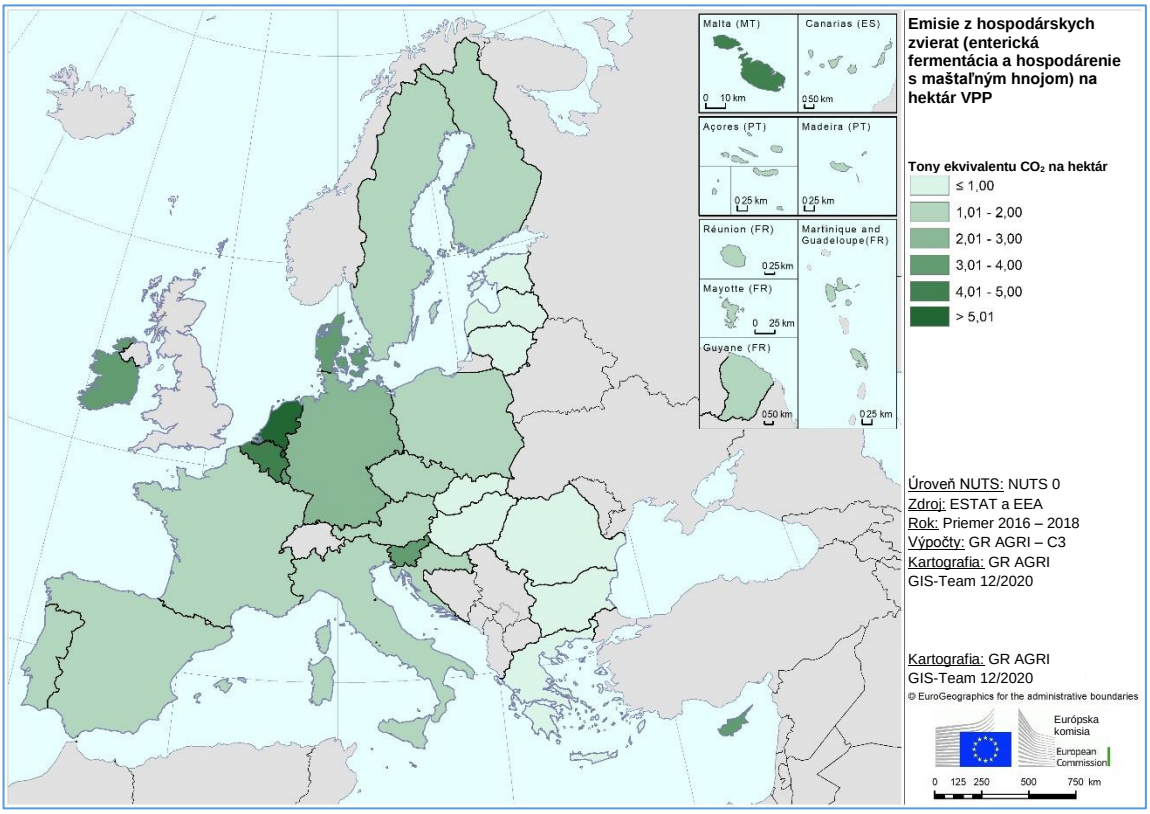

Medzitým **prebieha zmena klímy a dochádza k strate biodiverzity a** poľnohospodárstvo je veľmi citlivé na jej dôsledky (neúroda a odumieranie lesov v dôsledku sucha, búrok, záplav alebo napadnutiu škodcami a výskytu ochorení) a čoraz viac sa ho týkajú riziká súvisiacim s klímou. Krajiny EÚ si čoraz viac uvedomujú potrebu **prispôsobiť sa** zmene klímy v jej rôznych aspektoch a v tejto oblasti treba urýchlene konať. V týchto oblastiach treba urýchlene konať.

Zatiaľ čo **zalesnená plocha** v EÚ sa zväčšuje a lesy v súčasnosti pokrývajú 45 % celkovej rozlohy EÚ, lesy sú v dôsledku zmeny klímy pod neustále vyšším tlakom. Ďalšie tlaky spôsobuje opúšťanie vidieka, nedostatok riadenia a fragmentácia z dôvodu zmien vo využívaní pôdy, čoraz vyššia intenzita riadenia z dôvodu narastajúceho dopytu po dreve, lesníckych výrobkoch a energii, rozvoj infraštruktúry, urbanizácia a úbytok pôdy. Je potrebné zvýšiť kvantitu a kvalitu európskych lesov vzhľadom na ich kľúčovú úlohu v oblasti biodiverzity, dosiahnutia uhlíkovej neutrality do roku 2050 a biohospodárstva.

Napriek výrazným zlepšeniam zaznamenaným v posledných rokoch[10] jednoznačne pretrvávajú problémy súvisiace s **hospodárením s prírodnými zdrojmi**. Poľnohospodárstvo je kľúčovým zdrojom emisií **amoniaku**, obzvlášť škodlivého plynu, ktorý znečisťuje ovzdušie a prispieva k znečisteniu tuhými časticami dokonca aj

[10] Napríklad emisie amoniaku sa od roku 1990 do roku 2018 znížili o 26 % (Zdroj: EEA), odhadovaná vodná erózia pôdy sa v EÚ za posledné desaťročie znížila v priemere o 9,5 % a v prípade ornej pôdy o 20 % (Zdroj: Panagos, et al., 2015, https://doi.org/10.1016/j.envsci.2015.08.012). Koncentrácia dusičnanov v riekach sa na úrovni EÚ v rokoch 2006 – 2016 znížila o 9 %; v prípade fosfátov išlo o zníženie o 17 % (trojročný priemer) (Zdroj: EEA). Zároveň sa používanie dusíkatých a fosforečných hnojív od roku 2008 do roku 2018 mierne znížilo (Eurostat (aei_fm_usefert)).

v mestských oblastiach, pričom v niektorých členských štátoch sa zvyšujú emisie – v niektorých prípadoch prekračujú zákonné limity.

Niektoré postupy obhospodarovania pôdy a zmeny krajinnej pokrývky vytvárajú značný tlak na zdravie a kvalitu pôdy. Poľnohospodárske **pôdy** v EÚ sú čoraz viac degradované eróziou, zhutňovaním, znečisťovaním, zasoľovaním, dezertifikáciou a stratou pôdnej organickej hmoty a biodiverzity. Nie všade je však tento problém rovnako závažný. Takéto procesy degradácie vedú aj k značným stratám poľnohospodárskych výnosov.

Napriek istému pokroku je znečistenie **dusičnanmi** z poľnohospodárstva naďalej jedným z najväčších ohrození vodného prostredia. V mnohých regiónoch spôsobuje nadmerné používanie dusíka a fosforu z maštaľného hnoja a anorganických hnojív (ako aj pesticídov) problémy so znečistením vody, biodiverzitou a kvalitou ovzdušia. Hoci v niektorých členských štátoch je celkovo akceptovateľné, vyskytuje sa mnoho kritických bodov so zlou kvalitou ovzdušia. Čoraz vyšší počet členských štátov trpí **nedostatkom vody**, ktoré je častokrát spôsobeným nadmerným odberom vody v poľnohospodárstve. Problém dostupnosti vody v mnohých regiónoch sa ešte zhorší dôsledkom zmeny klímy.

Mapa 2: Vstupy dusíka do poľnohospodárskej pôdy v EÚ

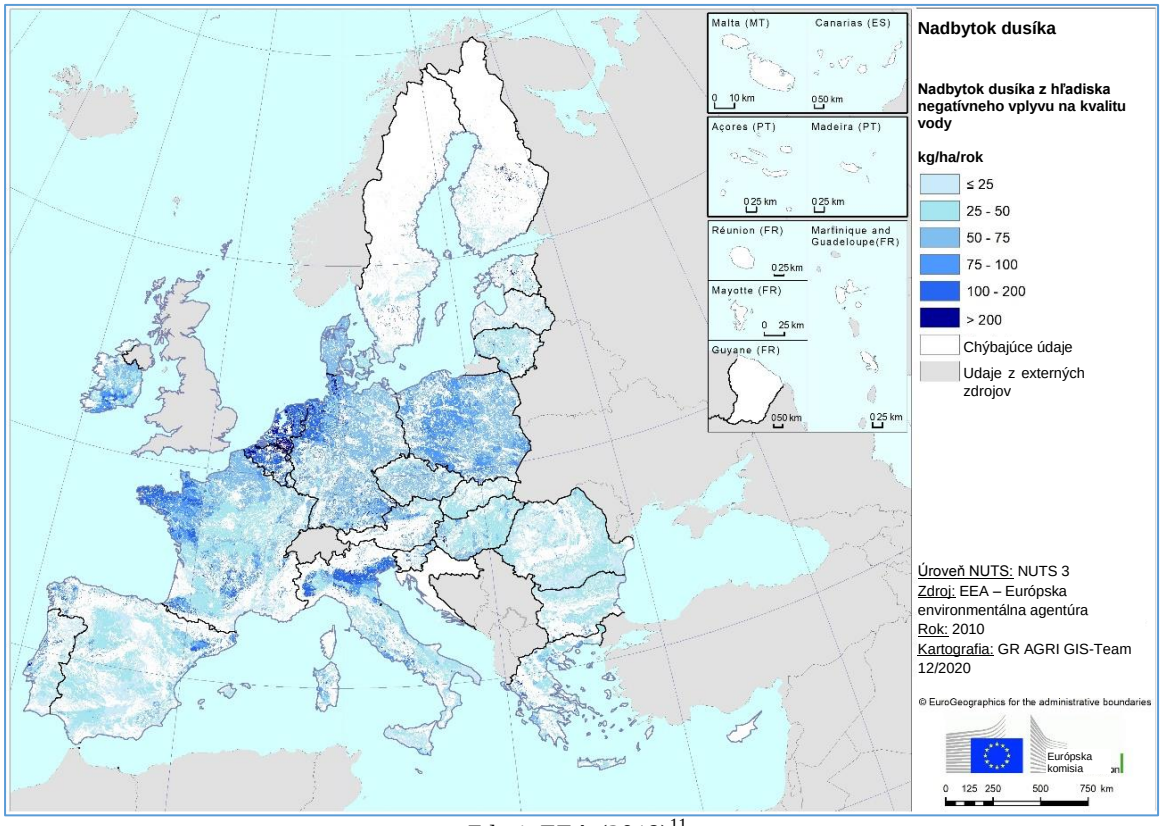

Zdroj: EEA (2019)[11].

[11] De Vries, W., P.F.A.M. Römkens J. Kros, J.C Voogd, G. Louwagie a L Schulte-Uebbing, 2019a. De Vries, W., J. Kros *Impacts of nutrients and heavy metals in European agriculture. Current and critical inputs in view of air, soil and water quality.* (Vplyv živín a ťažkých kovov v európskom poľnohospodárstve. Súčasné a kritické vstupy z hľadiska kvality ovzdušia, pôdy a vody.). Správa ETC/ULS (v tlači). Nadbytok dusíka (N) v EÚ27 za rok 2010 sa vypočítal ako celkový vstup N prostredníctvom hnojív, maštaľného hnoja, pevného biologického odpadu, plodín viažucich dusík a depozície dusíka mínus absorpcia N podľa modelu INTEGRATOR. Prípady prekročenia kritických vstupov N do poľnohospodárskej pôdy v EÚ27 za rok 2010 sa vypočítali ako celkový vstup N prostredníctvom hnojív, maštaľného hnoja, pevného biologického odpadu, plodín viažucich dusík

Pokiaľ ide o **výraznú stratu biodiverzity v poľnohospodárskych oblastiach, dôkazy** poukazujú v celej EÚ na pokračujúci pokles **populácie vtákov osídľujúcich poľnohospodárske plochy**, **opeľovačov** (zásadný význam pre ekosystémové služby) a **stavu poľnohospodárskych biotopov**. Niektoré oblasti, ktoré sú výrazne formované poľnohospodárstvom, sú dôležitými biotopmi pre voľne žijúce živočíchy a voľne rastúce rastliny. Problémy v týchto oblastiach sú spôsobené vysoko intenzívnym poľnohospodárstvom[12], nedostatočným riadením alebo opustením poľnohospodárskej pôdy. Zintenzívnenie poľnohospodárstva a konsolidácia poľnohospodárskej pôdy v čoraz väčšej miere prispievajú k strate veľmi významného podielu hodnotných **krajinných prvkov** (napr. živé ploty, kvetinové pásy, rybníky, terasy), ako aj pôdy ležiacej úhorom, extenzívne obhospodarovaných trávnych porastov alebo mokradí, ktoré boli svojho času charakteristické pre poľnohospodársku krajinu. Spomedzi rastúceho využívania agroekologických postupov, ktoré prispievajú k ochrane životného prostredia, poľnohospodári v niektorých členských štátoch nadšene prijali **ekologické poľnohospodárstvo**, ale v niektorých ďalších štátoch je jeho využívanie naďalej veľmi zriedkavé.

Graf 3: Ekologické poľnohospodárstvo v členských štátoch EÚ (podiel poľnohospodárskej pôdy, ktorá sa úplne pretransformovala na ekologické poľnohospodárstvo, a je v procese transformácie)

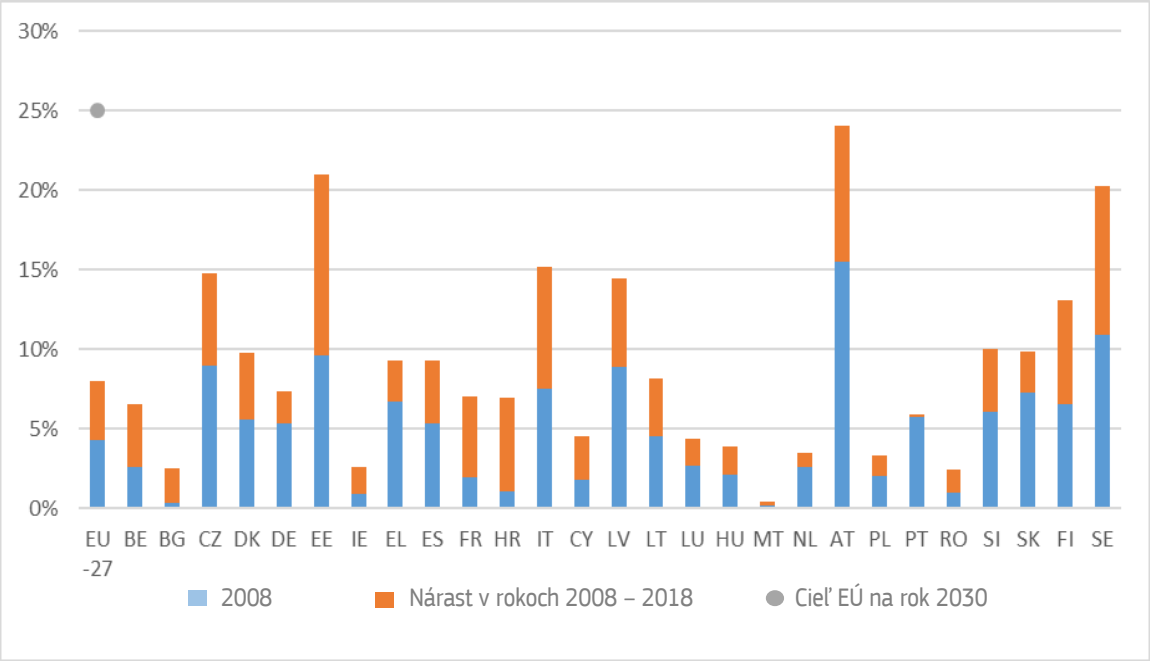

Zdroj: EUROSTAT [org_cropar_h1] a [org_cropar][13]

Ďalšie kroky

Vo všeobecnosti možno povedať, že riešenia mnohých z týchto výziev spočívajú v **„inteligentnejšom“, presnejšom a udržateľnejšom poľnohospodárstve**, ktoré sa viac opiera o vedomosti a (digitálne) technológie – spoločne vyrábať viac súkromných

a depozície dusíka mínus kritický vstup N z hľadiska negatívneho vplyvu na kvalitu vody. Kritický vstup N bol založený na kritickej koncentrácii N v odtoku do povrchovej vody 2,5 mg N/l.

12 Okrem vplyvu zmeny klímy, inváznych druhov, nadmernej ťažby prírodných zdrojov, znečistenia atď.

13 Európska komisia. *Kontextový ukazovateľ SPP C.19 Poľnohospodárska pôda v ekologickom poľnohospodárstve.* Na základe údajov EUROSTAT [org_cropar_h1] v kombinácii s [apro_cpsh1] a [org_cropar]. Údaje za Chorvátsko sú za rok 2019.

tovarov a environmentálnych verejných statkov s nižšou úrovňou využívania vstupov a negatívnych externalít.

Okrem iného by to malo zahŕňať lepšie **hospodárenie so živinami** a zvýšenie synergie medzi sektormi chovu hospodárskych zvierat, pestovania poľnohospodárskych plodín a lesného hospodárstva (prostriedky na zmiernenie zmeny klímy, kvalitu ovzdušia a biodiverzitu), presnejšie, a tým aj znížené využívanie **prípravkov na ochranu rastlín**, ako aj rozvoj alternatívnych metód ochrany rastlín, zlepšenie **hospodárenia s hospodárskymi zvieratami a maštaľným hnojom** (so zameraním na enterickú fermentáciu s cieľom znížiť emisie metánu) a **účinnejšie zavlažovanie** (ktoré, ak je to vhodné, môže zmierniť tlak na obmedzené vodné zdroje). **Poľnohospodárstvo založené na poznatkoch** môže takisto aktívne podporovať vytváranie a udržiavanie biotopov, napríklad prostredníctvom vhodného **striedania plodín** vrátane strukovín. **Vytváranie a udržiavanie rôznorodých krajinných typov a prvkov** na poľnohospodárskej pôde je má dôležitú úlohu pri obnove biodiverzity, čo z dlhodobého hľadiska zlepšuje poľnohospodársku produktivitu, predchádza pôdnej erózii pôdy a vyčerpaniu pôdy, filtruje vzduch a vodu, podporuje adaptáciu na zmenu klímy. Navyše môže pomôcť pri realizácii obrovského potenciálu poľnohospodárstva a lesného hospodárstva pri **záchyte uhlíka.**

Mnohé z týchto prístupov môžu takisto priniesť **ekonomické prínosy poľnohospodárom**. Zalesňovanie a opätovné zalesňovanie, ktorých sa naplno dodržiavajú ekologické zásady, ako obnova lesov a udržateľné obhospodarovanie lesov môžu pomôcť zmierniť zmenu klímy zvýšením čistého odstraňovania emisií CO_2, zachovaním zásob uhlíka a dodávaním zdrojov a energie z obnoviteľných zdrojov do obehového biohospodárstva. Pritom vzniknú ďalšie prínosy, napríklad v oblasti biodiverzity a adaptácie na zmenu klímy. Poľnohospodári a lesníci môžu tak byť priamo odmeňovaní za opatrenia v oblasti životného prostredia a klímy (okrem iného uhlíkové poľnohospodárstvo) vytváraním nových obchodných príležitostí pre vidiecke oblasti. Využívanie energeticky účinných opatrení a opatrení zameraných na efektívne využívanie zdrojov, napríklad podpora úspory energie v poľnohospodárskych podnikoch a inštalácie malých zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie, môžu takisto podporiť poľnohospodársky sektor. Pri zavádzaní týchto opatrení do praxe môže pomôcť **široká škála nástrojov SPP** v kombinácii s inými únijnými a vnútroštátnymi politikami a právnymi predpismi, ktoré sa týkajú životného prostredia, klímy a energie. Nástroje nezahŕňajú len rôzne druhy **ekologizačných platieb odvodených od plochy** – vrátane nových ekologických režimov spolu s dlhodobo existujúcimi platbami v rámci druhého piliera SPP – ale aj prvky **kondicionality** a podpory **budovania vedomostnej základne**, **investícií**, **inovácií** a **spolupráce**.

Členské štáty vymedzia konkrétny obsah opatrení v oblasti životného prostredia a klímy v základných požiadavkách, ekologických režimoch a platbách na rozvoj vidieka, ktoré spoločne tvoria tzv. **„ekologickú architektúru“.** Na základe náležitého plánovania a doterajších výsledkov **musia členské štáty vybrať a skombinovať tieto rôzne nástroje SPP tak, aby dosiahli jasné výsledky v oblasti životného prostredia a klímy**.

Rámček 1. Príklady možných ekologických režimov

S cieľom podporiť členské štáty na ceste smerom k efektívnym strategickým plánom SPP Komisia pripravila **príklady možných ekologických režimov**. Sú v súlade so stratégiou „z farmy na stôl“ a stratégiou EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 a majú potenciál prispieť k viacerým cieľom týchto stratégií a súčasne neovplyvniť budúce

pravidlá týkajúce sa tejto témy. Členské štáty môžu používať ekologické režimy napríklad podporovaním týchto poľnohospodárskych postupov:

- **agrolesníctvo** – podpora poľnohospodárov môže byť zameraná napríklad na to, aby udržiavali minimálnu hustotu stromov na parcelách alebo aby sa starali o stromy spôsobom najprospešnejším pre vtáky a hmyz;
- **agroekológia** – podpora poľnohospodárov môže byť zameraná napríklad na to, aby ako prípravky na ochranu rastlín používali prírodné látky alebo aby využívali systémy pestovania, ktoré presahujú rámec minimálnych povinných požiadaviek na striedanie plodín. Príkladom agroekológie je ekologické poľnohospodárstvo;
- **presné poľnohospodárstvo** – podpora poľnohospodárov môže byť zameraná napríklad na to, aby vypracovali plán hospodárenia so živinami, ktorý vďaka technológii a analýze údajov na mieste poskytne údaje v reálnom čase a zabezpečí rýchle nápravné opatrenia. Tieto technológie pomáhajú znižovať vstupy a emisie;
- **sekvestrácia oxidu uhličitého** – podpora poľnohospodárov môže byť zameraná napríklad na to, aby nekyprili a menej obrábali pôdu (pôdoochranné poľnohospodárstvo), revitalizovali odvodnené rašeliniská, udržiavali trávnaté porasty a zakladali a udržiavali mnoho rôznorodých krajinných prvkov, ku ktorým okrem iného patria živé ploty, ochranné pásy, neproduktívne stromy a rybníky.

2.3. Posilnenie sociálno-ekonomickej štruktúry vidieckych oblastí a riešenie spoločenských obáv

Kľúčové údaje týkajúce sa poľnohospodárstva a vidieckych oblastí EÚ

– 5,1 % poľnohospodárov v EÚ má menej než 35 rokov (2016),

– HDP na obyvateľa vo vidieckych oblastiach je na úrovni 74 % priemeru EÚ (2014),

– 17 % zníženie harmonizovaného ukazovateľa rizika 1 pre pesticídy (2011 – 2018).

Na úspešné začatie **transformácie** vytýčenej v stratégii „z farmy na stôl“ bude potrebné spoločné úsilie a zapojenie aktérov v celej EÚ. Z tohto hľadiska majú mimoriadny potenciál vidiecke oblasti, ktoré sú domovom alebo miestom pôsobenia poľnohospodárov, lesníkov, podnikateľov a spotrebiteľov a sústreďujú sa tu veľké časti prírodných zdrojov a ekosystémov Európy. Využitie tohto **potenciálu znamená začiatok pozitívneho kolobehu,** v **ktorom majú novovytvorené ekonomické príležitosti pozitívnu dynamiku,** napríklad vedú k zníženiu chudoby a nezamestnanosti a k lepšiemu prístupu k službám **vo všetkých častiach vidieckej spoločnosti**.

Tým sa vytvoria perspektívy, okrem iného aj pre najzraniteľnejšie oblasti a spoločenské skupiny tak, aby mohli občania využívať atraktívne vidiecke oblasti a férovú transformáciu v súlade so stratégiou „z farmy na stôl“. Vidiecke oblasti ponúkajú mnohé príležitosti, no v mnohých častiach Únie sú poznačené štrukturálnymi nedostatkami alebo neprebádaným potenciálom. Hoci sa situácia v členských štátoch a medzi členskými štátmi líši, niektoré výzvy sa nemenia. V mnohých členských štátoch vidiecke oblasti zaostávajú, pokiaľ ide o príjem na osobu, prístup k základnej infraštruktúre a službám a riadne preskúmanie potenciálu biohospodárstva.

Vidiecke oblasti Únie sa takisto často vyznačujú **rizikom chudoby** a **sociálneho vylúčenia**, ako aj nepriaznivou situáciou v oblasti zamestnanosti a **nezamestnanosti,** ktorá sa týka obzvlášť žien, mládeže a zraniteľných skupín. Preto dochádza vo

vidieckych oblastiach v mnohých členských štátoch k vyľudňovaniu a/alebo starnutiu populácie, čo si vyžaduje účinné riešenia na zatraktívnenie sektora poľnohospodárstva pre mladých ľudí.

Za posledných desať rokov podiel **mladých poľnohospodárov** na celkovom počte poľnohospodárov klesol, kým podiel poľnohospodárov starších ako 55 rokov vzrástol. Okrem toho možno badať aj významný **rodový aspekt**, pretože podiel mladých farmárok je mimoriadne nízky. **Prístup k pôde, financovaniu a efektívnym poradenským službám** sú najdôležitejšími výzvami v rozvoji podnikania.

Graf 4: Mladí farmári v členských štátoch EÚ – podiel riadiacich pracovníkov poľnohospodárskych podnikov mladších ako 35 rokov v roku 2016

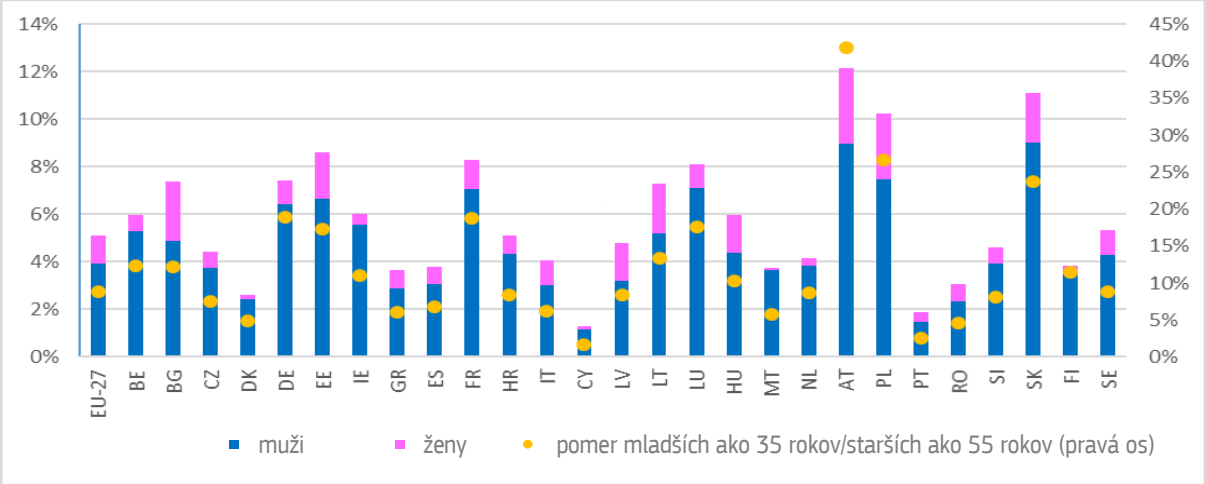

Zdroj: EUROSTAT [ef_m_farmang][14]

Poľnohospodárstvo EÚ hrá významnú úlohu aj **pri reagovaní na požiadavky spoločnosti týkajúce sa potravín a zdravia** v súlade s cieľmi stratégie „z farmy na stôl“ transformovať potravinové systémy EÚ riešením ich vplyvov vrátane tých environmentálnych, sociálno-zdravotných a ekonomických. Hoci sme si vedomí pokroku, ktorý sa na úrovni EÚ dosiahol v mnohých oblastiach, **stále čelíme výzvam,** pokiaľ ide o znižovanie používania vstupov, **najmä chemických pesticídov, hnojív a antimikrobiálnych látok v poľnohospodárstve, ako aj o zlepšovanie zdravia a dobrých životných podmienok zvierat, zlepšovanie biologickej bezpečnosti, zlepšenie ochrany rastlín pred novými škodcami a chorobami, podporu udržateľnejšej spotreby potravín (napríklad zvyšovanie spotreby čerstvého ovocia a zeleniny) a eliminácia potravinových strát a plytvania potravinami.** Ako je to uvedené v stratégii EÚ „z farmy na stôl“, súčasné modely spotreby potravín nie sú udržateľné ani z hľadiska zdravia, ani z hľadiska životného prostredia. Potravinové prostredie, ktoré je takisto ovplyvnené opatreniami SPP, musí podporiť zvýšenie podielu rastlinnej stravy podľa vnútroštátnych odporúčaní k stravovacím návykom, čím sa prispeje k dosahovaniu cieľov v oblasti environmentálnej udržateľnosti a zdravia.

[14] Európska komisia. *Kontextový ukazovateľ SPP C.23. Veková štruktúra riadiacich pracovníkov poľnohospodárskych podnikov.* Na základe údajov EUROSTAT [ef_m_farmang].

Grafy 5 a 6: Antimikrobiálne látky (v mg/PCU) a pesticídy (HRI1) v EÚ

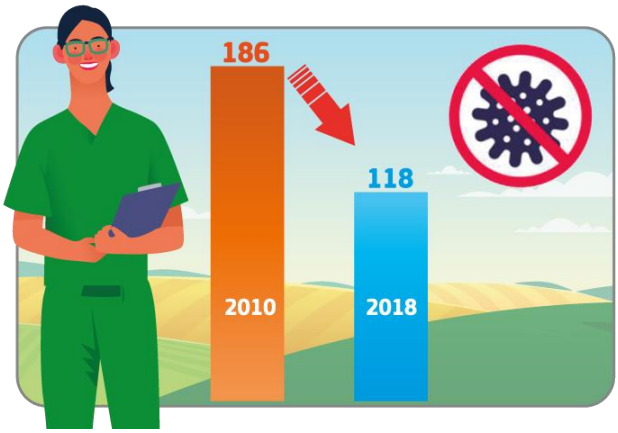

Zdroj: GR AGRI po ESVAC, Desiata správa ESVAC (2020).[1]

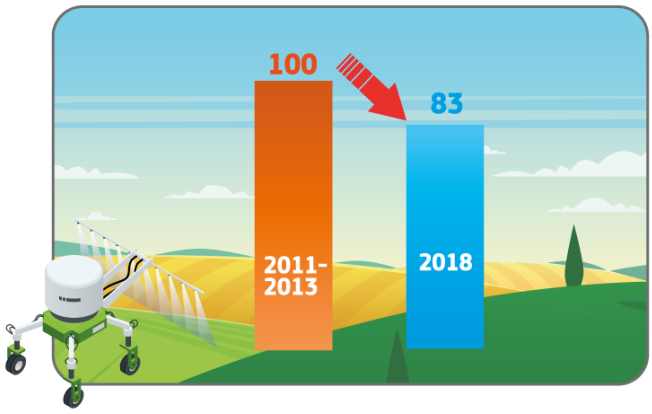

Zdroj: EUROSTAT [aei_hri].[1]

Ďalšie kroky

Riešenie množstva štrukturálnych výziev a **navodenie priaznivej dynamiky vo vidieckych oblastiach** si bude vyžadovať mobilizáciu kombinácie verejných a súkromných zdrojov a iniciatív pomocou SPP, ako aj iných európskych politík a prostriedkov[15] v priaznivom právnom prostredí. Cielené a integrované investície do fyzického i ľudského kapitálu budú mimoriadne dôležité, okrem iného aj na zlepšenie podnikateľského prostredia, podporu obehového hospodárstva a biohospodárstva a zachovanie a rozvoj infraštruktúry a služieb potrebných pre diverzifikované hospodárstvo. Mimoriadnu pozornosť je potrebné venovať územiam a zainteresovaným stranám, ktoré to najviac potrebujú.

Podľa nedávno prijatej stratégie pre rodovú rovnosť[16] sa všetkým členským štátom odporúča zabezpečiť, aby ich strategické plány SPP zahŕňali cielené opatrenia na riešenie osobitných potrieb **žien** v poľnohospodárstve a vo vidieckych oblastiach, a takisto zabezpečiť posilnenie rodovej rovnosti v poľnohospodárstve. Mimoriadnu pozornosť je potrebné venovať poskytovaniu kvalitných služieb starostlivosti o deti vo vidieckych oblastiach a odstraňovaniu rodových rozdielov, a to najmä v oblasti zamestnanosti.

Členské štáty musia zabezpečiť ochranu **pracovníkov v poľnohospodárstve**, a to najmä zamestnancov s neistým pracovným miestom, sezónnych zamestnancov a nenahlásených zamestnancov. To bude hrať významnú úlohu pri dodržiavaní práv zakotvených v právnych predpisoch, čo je kľúčovým prvkom spravodlivého potravinového systému EÚ, aký je načrtnutý v stratégii „z farmy na stôl“.

Úsilie o podporu generačnej výmeny v poľnohospodárstve bude musieť **podporiť investovanie** do základnej infraštruktúry a služieb, ako aj do hospodárskej diverzifikácie (napr. v poľnohospodárskych podnikoch alebo v rámci biohospodárstva), uľahčiť prístup k financovaniu, ako aj k osobitným poznatkom/poradenstvu za začatie podnikania v poľnohospodárstve, zamerať sa na dedičské obmedzenia a podporovať spoluprácu medzi generáciami poľnohospodárov vrátane nástupníctva v poľnohospodárskych podnikoch. Príslušné členské štáty budú venovať osobitnú pozornosť aj oblastiam

[15] Podľa článku 174 ZFEÚ.
[16] COM(2020) 152 final.

s osobitnými potrebami a zraniteľnosťou, napríklad najvzdialenejším regiónom podľa článku 349 ZFEÚ.

Hospodárske príležitosti môžu vyplynúť aj z **lepšieho súladu medzi poľnohospodárskou výrobou a meniacimi sa požiadavkami spotrebiteľov**. V súvislosti s cieľom Európskej zelenej dohody znížiť predaj antimikrobiálnych látok s cieľom predchádzať antimikrobiálnej rezistencii je potrebné spoločné úsilie na ďalšie znižovanie ich používania v mnohých členských štátoch pomocou nástrojov, ktoré podporujú najlepšie postupy týkajúce sa menej častého a obozretného používania antimikrobiálnych látok, služieb odbornej prípravy a poradenstva, spolu so zlepšeným chovom hospodárskych zvierat, biologickou bezpečnosťou a prevenciou a kontrolou infekcií.

Tieto opatrenia zas prispejú k **zlepšeniu zdravia zvierat a biologickej bezpečnosti**. K dosiahnutiu cieľa znížiť používanie a riziko chemických pesticídov musí väčšina členských štátov prispieť tým, že podporí **využívanie integrovanej ochrany proti škodcom, presné poľnohospodárstvo a prechod na menej nebezpečné prípravky na ochranu rastlín**.

Členské štáty by sa takisto mali intenzívne usilovať o **prechod na zdravšie a environmentálne udržateľnejšie stravovanie** v súlade s vnútroštátnymi odporúčaniami k stravovacím návykom a porozmýšľať o tom, ako môže ich strategický plán SPP prispieť k **zdravšiemu potravinovému prostrediu**, ako aj venovať pozornosť **potravinovým stratám a plytvaniu potravinami.**

2.4. Podpora a výmena poznatkov, inovácia a digitalizácia v poľnohospodárstve a vo vidieckych oblastiach

Kľúčové údaje týkajúce sa poľnohospodárstva a vidieckych oblastí EÚ

– 60 % domácností vo vidieckych oblastiach má prístup k rýchlemu širokopásmovému internetu (2019),

– 32 % riadiacich pracovníkov poľnohospodárskych podnikov absolvovalo základnú alebo úplnú odbornú prípravu v oblasti poľnohospodárstva (2016).

Vedomosti a inovácie významne pomáhajú poľnohospodárom a vidieckym komunitám čeliť súčasným a budúcim výzvam. Výskum a inovácie, digitalizácia a nové technológie budú kľúčovými faktormi prechodu na udržateľnejšie a zdravšie potravinové systémy.

Zavedie sa **rámcový program EÚ pre výskum a inováciu Horizont Európa**, ktorý doplní vedomostnú základňu a prebiehajúci výskum v oblasti poľnohospodárstva. Tieto poznatky sú však často rozdrobené a v praxi sa účinne neuplatňujú, hoci má poľnohospodársky sektor značnú a dostatočne nevyužitú inovačnú kapacitu.

Členské štáty by mali využiť budúce strategické plány SPP na podporu programu Horizont Európa a jeho partnerstiev a misií, čo významne prispeje k Európskej zelenej dohode. Pre poľnohospodárstvo a vidiecke oblasti má veľký význam najmä úloha ***Caring for Soil is Caring for Life*** **(Starostlivosť o pôdu je starostlivosť o život)** a úloha ***A Climate Resilient Europe*** **(Európa odolná proti zmene klímy**)

Poľnohospodársky vedomostný a inovačný systém (AKIS) zabezpečujúci účinné toky vedomostí medzi aktérmi bude nápomocný pri dosahovaní špecifických cieľov SPP a cieľov zelenej dohody. Začlenenie všetkých poradcov do systému AKIS a služby na

podporu inovácií zabezpečia vytváranie vhodných výskumných a inovačných riešení v reakcii na rastúce informačné potreby poľnohospodárov.

Hlavným nástrojom, ktorým sa urýchli inovácia v praxi, bude **európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na poľnohospodársku produktivitu a udržateľnosť** (EIP-AGRI) **a** najmä jeho operačné skupiny, t. j. inovatívne projekty v oblasti poľnohospodárstva a iné činnosti súvisiace s poľnohospodárskou činnosťou vo vidieckych oblastiach (životné prostredie, klíma, biodiverzita, potravinové a nepotravinové systémy atď.).

Členské štáty by sa mali **zapojiť do digitálnej transformácie** poľnohospodárskeho sektora **vyžívaním technologickej kapacity EÚ** v oblasti digitálnych a dátových technológií a infraštruktúry, ako aj satelitného pozorovania, presného poľnohospodárstva, služieb geolokalizácie, autonómnych poľnohospodárskych strojov, dronov atď. s cieľom lepšie monitorovať a optimalizovať poľnohospodárske výrobné procesy a vykonávanie SPP. **Dostupnosť rýchleho a spoľahlivého internetového pripojenia vo vidieckych oblastiach** spolu s rozvojom digitálnych zručností sú kľúčovým prvkom, ktorý umožní vývoj všetkých budúcich inteligentných riešení pre naše poľnohospodárstvo a podniky a komunity na vidieku. Rýchly internet bude prostriedkom, ktorý prinesie lepšie informácie, vzdelanie a zdravotnícke služby, a takisto umožní generačnú výmenu v poľnohospodárstve a rozvoj moderného vidieckeho hospodárstva. V tejto oblasti musia mnohé členské štáty ešte vynaložiť veľkú snahu. Dôležitým faktorom využívania inovačného potenciálu vidieckych oblastí sú aj stratégie pre inteligentnú špecializáciu.

Súčasne **je potrebné modernizovať administratívne systémy členských štátov tak, aby umožnili integráciu širokej škály digitálnych informácií** a využívanie digitálnych informácií (umelou inteligenciou, analýzou dát alebo modelovaním) na znižovanie nákladov, pričom dokážu vyhodnotiť účinnosti politiky a zároveň poskytovať lepšie služby a výhody vidieckemu obyvateľstvu. Rozvoj potenciálu **integrovaného administratívneho a kontrolného systému (IACS)** na základe jeho súčasných prvkov by mohol podporiť úsilie verejnej správy v tejto oblasti. Tieto zlepšenia by mali členským štátom pomôcť zabezpečiť, že poľnohospodári budú mať prístup ku katastrálnemu systému, vďaka ktorému budú mať istotu, že môžu žiadať o podporu pre pozemok, na ktorý majú právny nárok, a že nahlásené pozemok majú aj reálne k dispozícii.

Využívanie digitálnych technológií je kľúčové pre zvyšovanie hospodárskej výkonnosti a environmentálnej výkonnosti sektora a vidieckych oblastí a pre modernizáciu a zjednodušenie riadenia SPP, kontrol SPP a **podávanie správ o výkonnosti SPP**.

Graf 7: Pokrytie sieťami s rýchlym širokopásmovým pripojením v EÚ – vidiecke domácnosti/všetky domácnosti

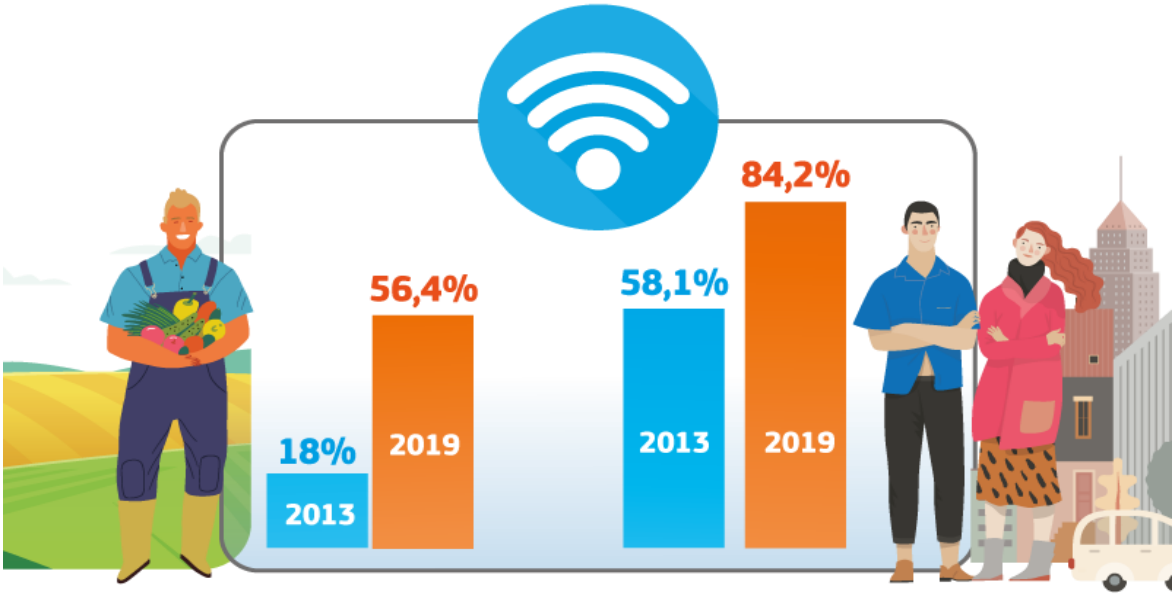

Zdroj: Jednotlivé ukazovatele DESI [desi_1b1_fbbc][17]

[17] Európska komisia. *Index digitálnej ekonomiky a spoločnosti.* Jednotlivé ukazovatele DESI – 1b1 pokrytie sieťami s rýchlym širokopásmovým pripojením (NGA) [desi_1b1_fbbc].

3. STRATEGICKÉ PLÁNY SPP NA DOSIAHNUTIE KONKRÉTNYCH CIEĽOV

3.1. Začlenenie zelenej dohody do strategických plánov SPP

Poskytnuté odporúčania sú prvým krokom v procese začleňovania Európskej zelenej dohody do budúcich strategických plánov SPP. Posúdenie uvedené v rôznych pracovných dokumentoch útvarov Komisie a údaje použité na toto posúdenie[18] poskytujú členským štátom dobrý základ na to, aby samy vyčíslili svoj potenciálny príspevok k tejto spoločnej ambícii.

V návrhu nariadenia o strategických plánoch SPP sa predpokladá, že členské štáty navrhnú **intervenčnú stratégiu** pre každý jeden z deviatich špecifických cieľov, ktorá bude zahŕňať **ciele** (na úrovni ukazovateľov výsledkov) a **najvhodnejšie intervencie**. Hodnota týchto cieľov a výber a návrh intervencií sa stanovia na základe **analýzy potrieb**.

Odporúčania (a súvisiaca analýza) uľahčia posúdenie potrieb pre každý špecifický cieľ. Zároveň **sa od členských štátov požaduje stanoviť explicitné vnútroštátne hodnoty pre rôzne ciele zelenej dohody**.

Tieto vnútroštátne hodnoty pretavia spoločnú víziu všetkých cieľov zelenej dohody do konkrétnych ambícií na vnútroštátnej úrovni. Tieto vyčíslené hodnoty umožnia členským štátom vysvetliť, ako plánujú prispieť k ambíciám EÚ vytýčeným v zelenej dohode, čím naznačia jasné smerovanie úsilia, ktoré treba vyvinúť na vnútroštátnej úrovni. Tieto explicitné vnútroštátne hodnoty by mali zohľadňovať úsilie vynaložené v posledných rokoch, súčasnú situáciu a potenciál na zlepšenie, pričom by mali zohľadňovať konkrétnu situáciu v každom členskom štáte. Členské štáty by mali v relevantných prípadoch zabezpečiť súlad s existujúcimi vnútroštátnymi stratégiami alebo cieľmi vyplývajúcimi z iných nástrojov plánovania a právnych záväzkov. Stanovenie vnútroštátnych hodnôt pomôže členským štátom posúdiť potreby a určiť ciele strategického plánu SPP na úrovni ukazovateľov výsledkov.

Európska komisia podporí členské štáty v tomto procese v rámci štruktúrovaného dialógu pred formálnym prijatím strategických plánov SPP.

Spoločným preskúmaním všetkých vnútroštátnych hodnôt bude možné posúdiť, či je EÚ ako celok na dobrej ceste k plneniu daných cieľov zelenej dohody. Komisia v čase schvaľovania a úpravy strategických plánov SPP overí celkový súlad hodnôt členských štátov s cieľmi zelenej dohody. Pokrok pri plnení týchto cieľov zelenej dohody na úrovni členských štátov sa bude monitorovať pomocou hodnotiaceho rámca navrhnutého pre budúcu SPP[19].

3.2. Navrhovanie účinných strategických plánov SPP

Budúce strategické plány SPP nie sú iba nástrojmi plánovania. Tvoria základ nového riadenia s intenzívnejšou spoluprácou medzi rôznymi úrovňami správy a väčšou otvorenosťou a transparentnosťou voči európskej spoločnosti. Európska komisia na základe odporúčaní v 27 pracovných dokumentoch útvarov Komisie prehĺbi štruktúrovaný dialóg s členskými štátmi poskytnutím ďalšieho usmernenia

[18] Pozri prílohy k tomuto oznámeniu.

[19] Pracovný dokument útvarov Komisie (2020) 93 final „*Analýza prepojení medzi reformou SPP a zelenou dohodou*“.

a zintenzívnením podpory pri príprave 27 strategických plánov SPP. Komisia túto podporu zintenzívni aj zverejnením príslušných dokumentov o spôsobe, akým plánuje posudzovať strategické plány SPP[20].

Ako je uvedené v článku 94 návrhu týkajúceho sa nariadenia o strategických plánoch SPP, do vypracúvania environmentálnych a klimatických aspektov plánu treba zapojiť príslušné **orgány pre životné prostredie a klímu**.

Členské štáty musia zabezpečiť transparentnosť pri vypracúvaní návrhov strategických plánov SPP a ich vykonávaní. Musia zabezpečiť, že intervencie budú založené na **objektívnych a nediskriminačných kritériách**, budú kompatibilné s vnútorným trhom a že nebudú narúšať hospodársku súťaž. Pri určovaní kritérií výberu sa musia členské štáty zároveň snažiť zamerať podporu na intervenciu, **rovnaké zaobchádzanie s uchádzačmi**, lepšie využívanie finančných zdrojov a **vyhýbanie sa konfliktu záujmov**.

Tento prechod si vyžaduje aj ďalšie úsilie, aby že všetky rôzne politiky vykonávané na rovnakom území konzistentne a integrovane prispeli k udržateľným potravinovým systémom. Patria sem aj väzby medzi vidieckymi a mestskými oblasťami a koncepty funkčných oblastí, ktoré treba posilniť. Okrem toho v rámci ambície zachovať biodiverzitu na poľnohospodárskej pôde nebudú môcť členské štáty financovať investície a poľnohospodárske postupy s negatívnym vplyvom na životné prostredie.

Okrem toho by malo strategické plánovanie SPP zabezpečiť súlad a komplementaritu s **ostatnými finančnými prostriedkami EÚ** (najmä s politikou súdržnosti) s cieľom vyhnúť sa duplicitnému financovaniu a zlepšiť celkovú efektívnosť investovania. Všetky prostriedky EÚ by mali pôsobiť v úplnej súčinnosti a prispievať k cieľom stanoveným v Európskej zelenej dohode. Nástroje územného plánovania (napríklad miestny rozvoj vedený komunitou) a cezhraničná spolupráca by sa mali ešte viac posilniť. Pozornosť by sa mala venovať aj odporúčaniam pre jednotlivé krajiny vydaným v súvislosti s **vykonávaním európskeho semestra**, ako aj kľúčovým strategickým vývojom, ako napríklad **dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti,** ktorá sa má vydať v roku 2021 ako komplexný rámec rozvoja vidieckych oblastí EÚ na nasledujúce desaťročia.

3.3. Posilňovanie zásady partnerstva

Na rozšírenie dostupných vedomostí, odborných skúseností a hľadísk pri navrhovaní a vykonávaní budúcej SPP je takisto dôležité, aby sa nové strategické plány SPP vypracúvali v súlade so zásadou partnerstva. Ako sa uvádza v článku 94 návrhu týkajúceho sa nariadenia o strategických plánoch SPP, členské štáty musia vypracovať strategické plány SPP na základe **transparentných postupov a so zapojením zainteresovaných strán**. Do všetkých fáz prípravy budúceho strategického plán SPP je nutné zapojiť všetky príslušné verejné orgány (vrátane príslušných regionálnych a miestnych orgánov), ekonomických a sociálnych partnerov ako aj relevantné subjekty zastupujúce občiansku spoločnosť.

Treba pokračovať v snahe o dosiahnutie náležitého zapojenia zainteresovaných strán a občianskej spoločnosti do navrhovania strategických plánov SPP a ich reálnu účasť na tomto procese. Komisia nabáda všetky členské štáty, aby konali v tomto duchu, a to najmä tie z nich, ktoré ešte nezačali otvorený a transparentný dialóg so všetkými

[20] Pozri poznámku pod čiarou 19.

partnermi. Komisia bude tento proces dôkladne monitorovať ešte pred predložením strategických plánov SPP.

Na základe skúsenosti s programami rozvoja vidieka na roky 2014 – 2020 Komisia všetkým členským štátom odporúča využívať zásady vymedzené v **európskom kódexe správania pre partnerstvo** v rámci EŠIF[21].

Zapojenie všetkých aktérov bude mimoriadne dôležité aj vo fáze vykonávania. Okrem toho zohrajú dôležitú úlohu aj v budúcich **monitorovacích výboroch**. Tieto vopred zriadené výbory by mali hrať dôležitú úlohu už pri finalizácii návrhu strategického plánu SPP, t. j. ešte pred jeho predložením Komisii. Dobre fungujúca vnútroštátna sieť SPP môže zlepšiť príspevok strategických plánov SPP k dosahovaniu cieľov a ambícií zelenej dohody. Okrem rôznych iných funkcií by sieť SPP mala uľahčovať a podporovať napr. prepojenie výskumných a inovačných komunít s poľnohospodármi v rámci systému AKIS a podporovať synergie medzi SPP a európskym výskumným priestorom, ako aj regionálnu spoluprácu v rámci platformy inteligentnej špecializácie pre agropotravinárstvo.

[21] Delegované nariadenie Komisie (EÚ) č. 240/2014 zo 7. januára 2014 o európskom kódexe správania pre partnerstvo v rámci európskych štrukturálnych a investičných fondov.